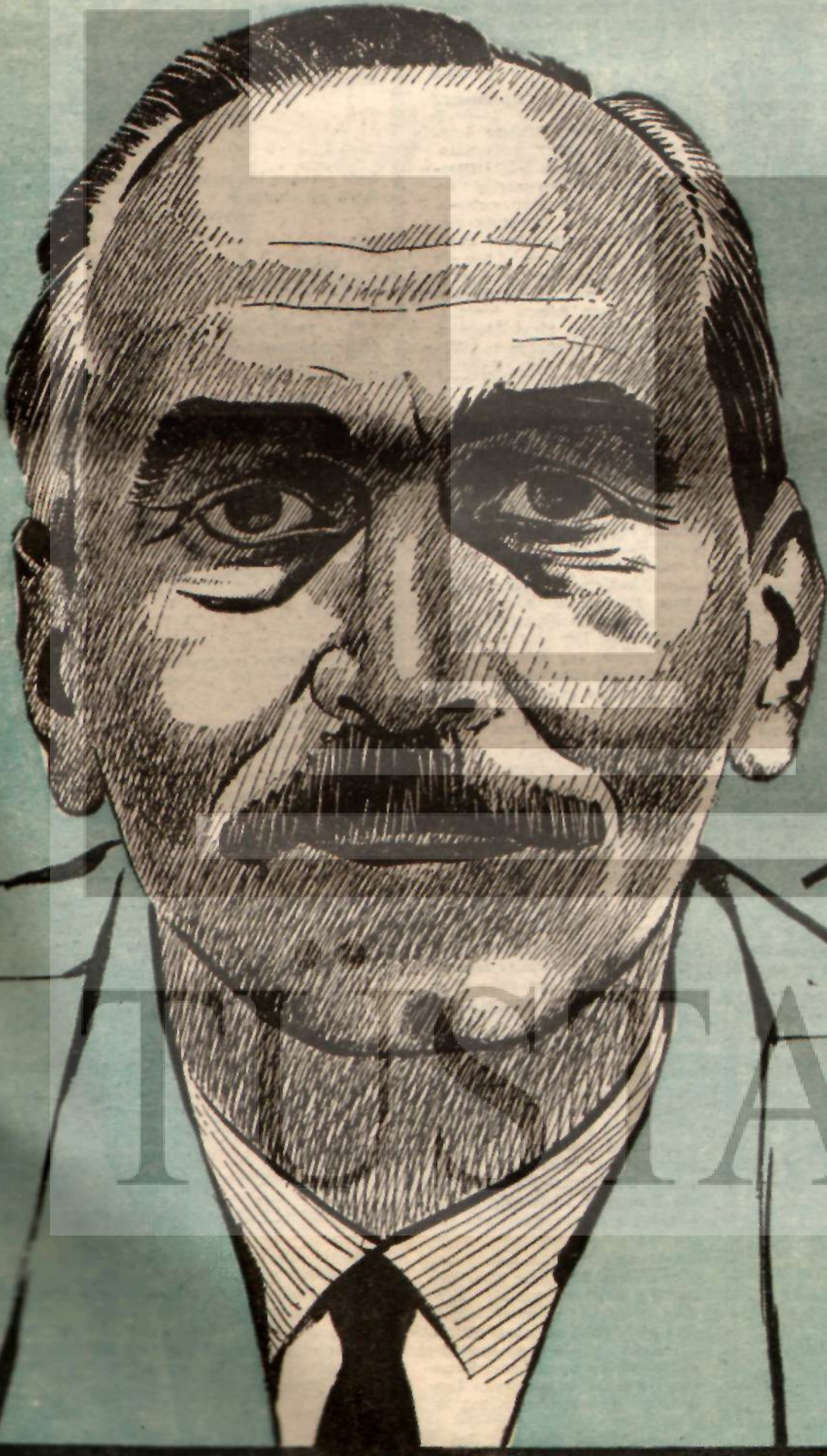

YÖN

HAFTALIK GAZETE

YILIN İFŞAATI:

AMERİKAN
CASUSLUK
TEŞKİLATI

**TİP NE
İSTİYOR?**

GÖRÜNEN KÖYE DOĞRU...

Türkiye'de bugün parlamento bu halk arasında bir çapraz vardır. Bu çapraz çözümlenmeden Türkiye'de demokrasinin de'sinden söz etmeye imkân yoktur. Çünkü bugün parlamento dolduran politikacılar, köylü - işçi - esnaf'tan kuşku halk çoğunluğunu değil, bir sınıfın azınlığı temsil etmektedir.

Prof. Dr. İlhan Arsel bu acı gerçeği geçen hafta Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan bir makaleyle matematiğe vurmuştur. 1961 seçimleri sonucunda Meclise 41 sanayicitüccar, 47 büyük toprak sahibi, 263 serbest meslek sahibi girmiştir. Böylece 450 sandalyeli Meclisin 351 üyeliği ve yaklaşık olarak yüzde 80'i dolmuştur. Geriye kalan üyelere içinde de köylü - işçi - esnaf'tan tek temsilci yoktur.

Oysa 30 milyonluk Türkiye'de büyük toprak sahipleri 48.847'dir. Sanayicitüccar 69.806'dır. Serbest meslek erbabı 143.510'dur. Bütün bunlar genel nüfusun yüzde 2'si bile değildir. Topu topu 250.000 kişilik bir azınlık Türkiye Büyük Millet Meclisinde memlekete hâkim durumdadırlar.

Parlamentomuzun bu acıklı görünümlü yanı zamanda demokrasi dediğimiz düzenimizin acıklı görünümünü yansıtmaktadır. Bu türlü politikacı topluluğu elbette bütün millî ve reform davranışlarının karşısında olacaktır. Memleketin geleceğine sahiplerini umutsuzluğa sürükleyen durum budur. Reform davranışlarına karşı kaskatı bir parantezle, Türkiye'nin devrimci kuvvetleri burjuvazinin ve sabırsızlığın etkisindedir. 1961-1965 devrinde bu sabırsızlık ve burjuvazinin politikası sonucu 22 Şubat'ta 21 Mayıs'ta, şimdi aynı tutum görülmektedir.

VE BASKALARI

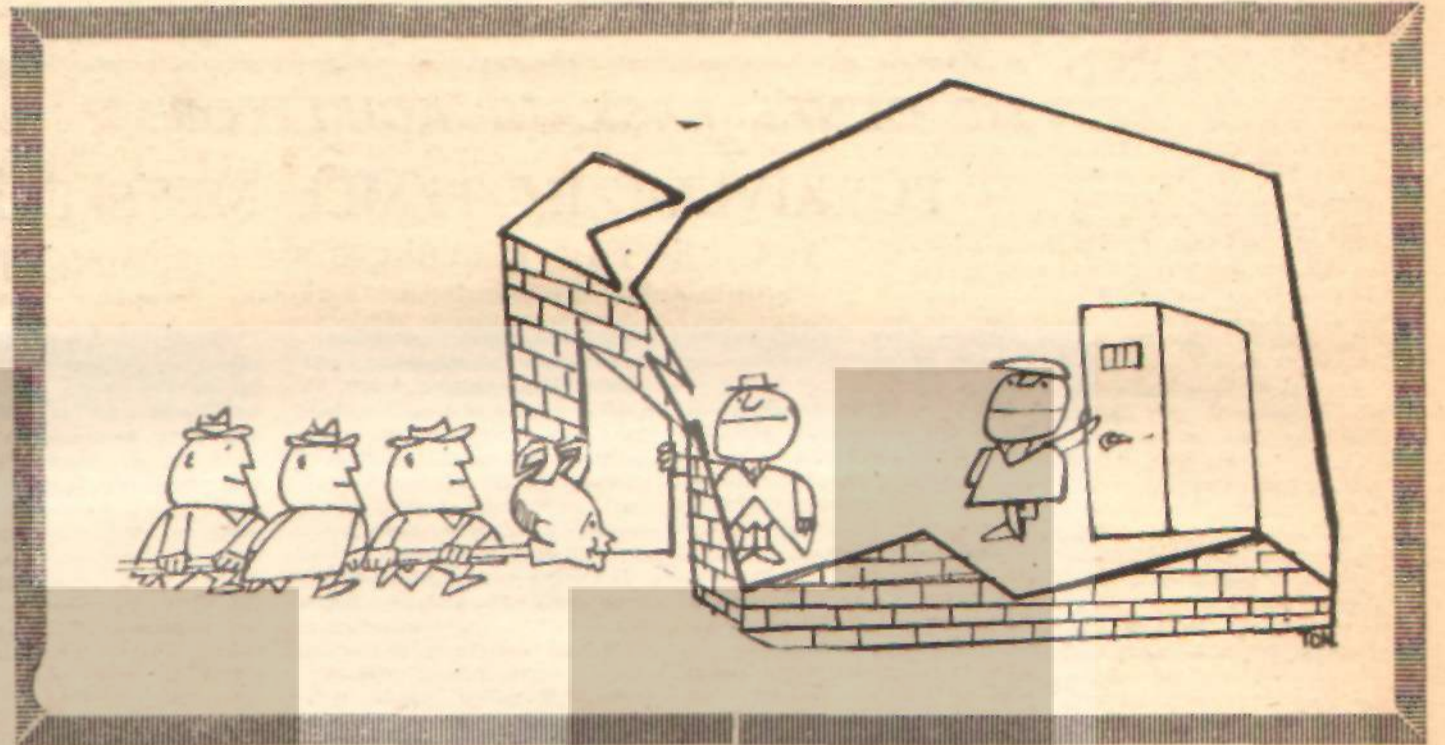
Üstlenmiş görünenlerin hepsi yanda hapisteki Harbiyeliler gelmektedir. Seçim hırsı içinde birbiri girmiş partiler, aday adayları ve adaylık kavgaları bütün hurula devam edip politikacılar koltuk kavgasında ihtirasla kapışırken her türlü politikacıların dükkü, bugünkü ve yarınki günahlarını ödemekle olanlar genç Harbiyelilerdir.

Onlar bu ibret verici manzarayı kaplıhanelerin demir parmaklıkları ardından seyrediyorlar.

Yassıadalık kalemlerin yeni gösterilerini, Yassıadalı politikacıların tumar ettikleri kır at'ın yeni numaralarını, Morrisonları, vatan satıcıları, kökü dışardaları seyrediyorlar.

Bayanın kızı, Menderes'in oğlu ve öteki varisler listelerin başında yer alıyorlar. Birinci demirkıraattan ikinci demirkırate doğru uzanan bu listeler baskomisyöncü ile arkadaşlarının seçim şansları için değerli iparetler savılıyor.

Baskomisyöncü ile 27 Mayıs düşmanlarının programları açıktır; Petrofili yabancılarla peskes çekmek, reformlara karşı durmak, fikir özerliliğini kısıtlamak, maddeleri yabancı şirketlere sunmak, ne idüğü belirsiz yuvarlak sözlerle genel için edin Amerika kulluğunda bir idareyi sürdürmek. Türkiye'yi beynelmîl sermayenin emrinde bir yarı sömürge memleketi olarak

yönetmek.

Morrison'dan Menderese kadar seçmenlerin kulağında dolaşan isimler yanında 27 Mayıs düşmanlarının gazetelerinde Ulu Hakan Abdülhamit Handan başlayarak seçim kampanyasına katılan yenil eskil bir sürü tefrika görülmüyor, sebepli sebepsiz Menderes'in, ve ötekilerin fotoğrafları basılıyor, Demokrat Parti devrinin özlemine belirten yazı serileri kaleme alınıyor. Celâl Bayar'ın mason olmadığına dair itiraflar yayınlanıyor.

Ortak cephe yabancı sermaye, kompradorlar, 27 Mayıs düşmanları, petrolcüler adeta birbirlerine kenetlenmişlerdir.

SOSYALİSTLER

Bütün bu kökü dışarda takımı halk çoğunluğunu peşine takabilecek midir? Bugün Türkiye'de en büyük teşkilât onların elindedir. Aşakî düzeninden tutunuz, Komünizmle Mücadele Derneği gibi kökü dışarıda derneklere, Yeşilay Cemiyetine, Ticaret ve Sanayi Odaları çoğunluğuna, Çiftçi Teşekkülleri Federasyonuna, iş adamlarına, petrol kumpanyalarına, yabancı şirketlere kadar elinde para ve adam bulunan çok geniş bir örgütlenme Türkiye'de devrimci fikirlerin parlamento'ya girmemesi için seferberlik halindedir. Anadolu'nun köylüklerinde ve büyük şehirlerin ticaret merkezlerinde hep onların elleri vardır.

Ve bu büyük teşkilât parlamento'ya sosyalistlerin girmemesi için canını dişine takmış uğraşmaktadır.

Ve bu büyük teşkilât yukarıda dökümünü yaptığımız parlamento yapısının aynen devamını özmekte 30 milyonun yüzde ikisini teşkil edenlerin parlamento'nun yüzde 99'una sahip çıkması için çabalamaktadır.

27 Mayıs düşmanları, milletler arası sermaye ve kökü dışarda teşekküllerle elele toplumu dondurmak, hatta daha da gerilere götürmek için çalışmaktadır.

Sayısı yüzde 2'yi geçmeyen bir azınlık bir yandan parlamento'ya tümüyle hâkim olmaya çalışırken

öte yandan millî gelirin yüzde otuzdan fazlasını cebe atmakta, Türkiye'nin bir Ortaçağ toplumu manzurasında yaşamasını kendi çıkarları bakımından gerekli görmektedir.

Halk uyanışının düşmanıdır bunlar!..

Ancak bütün bu çırpınışlar fayda vermemekte devrimci hareket yürümektedir. Çok partili düzenin faşist çerçevesi çatlamış, ilk defadır ki bir sosyalist partisi seçimlerde söz sahibi olmuştur. Şimdi den bir tahmin yapmak zamansız olur. Ancak halk arasında gerçek bir uyanışın memleketin sağduyu sahiplerini umutlandırdığı görülmektedir.

Ancak halk içinden bu kadarlık bir aydınlık bile kökü dışarda kapitalistleri çıldirtmeye yetmiştir.

ANTIEMPERYALİST CEPHE

Asıl önemli olan halk arasında ki toplumsal fikirlerin gelişmesinden önce Türkiye'de antiemperyalist ve antikapitalist cephenin kurulmakta olmasıdır. Parlamento'nun yukarıda dökümünü gördüğümüz yapıyı 1965 seçimleriyle büyük ölçüde deşisecek değildir. Sosyalistlerle kapitalistlerin parlamento içinde bir dengeye yaklaşmaları bu seçimle mümkün değildir. Ve kapitalist eğilimlerin karşısına çıkacak köylü - işçi - esnaf temsilcisi milletvekillerinin sayısını en iyimser bir tahminle bile gözde büyütme doğru değildir.

Ama asıl gerçek umut, sosyalistlerin bayrağını ele aldıkları antiemperyalist mücadelenin geniş cepheye sirayetidir. Hangi partiden olursa olsun satıhkların dışındaki vatanseverler, kökü dışardaların, vatan satıcıların, kompradorların, memleket komisyoncularının karşısına dikilmek saatinin geldiğini idrak etmek yolundadırlar.

Satıhkların komünizm ticareti ve din sömürücülüğü taktikleri geçer akçe olmaktan çıkmaya başlamıştır.

«HANGI AHVAL VE SERAİT İÇİNDE OLURSA OLSUN»

Seçim sonuçları ne olursa olsun antiemperyalist savaş yürüyecek ve memleketi parça parça satarak cepplerini dolduranlar bu mesleklerini devam ettirmeye imkân bulamayacaklardır.

Adalet Partisi büyük çoğunlukla iktidara geçse de gene antiemperyalist savaş yürüyecek ve kompradorları yıkacaktır. Adalet Partisi yüzde 50'den gerilerde kalsa gene antiemperyalist savaş yürüyecek, kompradorluğu tasfiye etmek yönünde adım adım ilerliyecektir.

Bütün seçim tahminlerinin ötesinde Türkiye'nin büyük gerçeği budur.

Bu gerçeği kavramayanlar Türkiye'nin tarihini bilmeyenler, dünyanın gelişimini bilmeyenler, bildikleri içindir ki aile adlarına güvenip politika yapmaya kalkışanlardır.

Bu gerçeği bilmeyenlerdir ki baş komisyoncunun izinde millî kaynakları yabancılarla peşkes çekmeye kalkışanlardır.

Bu gerçeği bilmeyenlerdir ki 27 Mayıs'ın getirdiklerini seçim yoluyla tasfiye etmek hayali peşindedirler.

Seçimin salt önemi, Türkiye'nin antiemperyalist savaş yolunda yürürken karşılaşacağı olayların niteliğini tayin etmek bakımındandır.

Bunun içindir ki demokratik düzeni tutanların ilk seçim endişeleri, 1965 seçimleriyle Türkiye Parlamentosuna sosyalistlerin girmesini sağlamaya çalışmak ve adına demokrasi dediğimiz düzeni bugünkü ayıbından kurtarmaktır.

Parlamento'nun yapısını gözden geçirdiğimiz ortaya çıkan sonuç halk adına konuşmak iddiasında olanların hepsini utandırma'dır. Halkın temsil edilmediği bir parlamento, bir halk yönetiminin parlamentosu olabilir mi?

İlhan Selçuk

Başkan Kennedy'nin Özel Müşaviri Prof. Schlesinger ifşâ ediyor :

CIA'nın Küba'yı İstila Plânı

Bu yazıda, CIA'nın zorlamasıyla Başkan Kennedy'nin Küba'yı istila emrivakisini nasıl kabul ettiği, olayları günbegün yaşıyan Prof. Arthur M. Schlesinger Jr. tarafından anlatılmaktadır. Yazı, CIA'nın nasıl devlet içinde devlet olduğunu ve en ciddi kararların nasıl CIA şeflerinin peşin fikirlerine göre alındığını gösteren korkunç bir vesikadır: CIA şefleri, hiç bir ciddi araştırma yapmaksızın, bir kaç bin mülteci Küba sahillerine çıkarsa halk ayaklanır, Castro rejimi devrilir diye ezbere bir plân yapmışlardır. Kuvvet Komutanları, Dışişleri ve Savunma Bakanları bu varsayımı tartışmasız kabul etmişlerdir! Bu kö-rükörüne oybirliğinin sonucu, Küba'yı istila rezaletidir.

Devlet içinde devlet olan CIA, Başkanın emirlerini de zaman zaman dinlememektedir. CIA, Kennedy'nin emirlerine rağmen, Birleşmiş Milletlerde Stevenson'a, Amerikayı iki parak eden yalanlar söylemiştir! Dışişleri Bakanı önemli bir raporu Kennedy'den gizlemiştir! Bu yazı, dünyanın en güçlü devletinin nasıl tehlikeli bir tarzda yönetildiğini açıklayan ibret verici bir vesikadır.

Y Ö N —

CIA'NIN İSTILA PLANI!

CIA'nın ilk plânı, Küba'ya sızarak mukavemet kuvveleri kuracak ufak birlikler teşkil etmişti. 1960 Ağustosunda Başkan Eisenhower bu plân için 13 milyon dolar ayrılmasını kabul etmişti. Çarpışmalara Amerikan askerî personelinin katılmıyacağı açıkça belirtilmişti. Fakat bu arada askerî görüş değişmeye başladı. CIA yetkilileri, gerilla hareketinin başarısından şüphelenmişler. Escambray dağlarındaki Küba mukavemet hareketiyle teması geçmenin zor olacağını düşündüler. Hiç şüphe yok, karşı - gerilla ustası Castro, bu işin bütün canbazlıklarını bilmekteydi. Ayrıca, Castro Küba üzerinde kontrolünü sıkı sıkıya tutmaktaydı. Escambray mukavemet hareketinin de sönmeye yüz tutması üzerine, CIA ilk plânını yeniden gözden geçirdi ve ilkinde tamamen farklı bir görüşü benimsedi: Küba sahillerine Küba mültecilerinden kurulu bir kuvveti çıkarak, Castroya karşı direkt hücumla geçmek...

Guatemala'da bir Amerikan ekibi Küba'lıları eğitime koyuldu. O sıralarda hava desteği ve topçu ile birlikte tam bir cep ordusu teşkil eden 500 Kübalı vardı.

Bu arada Florida'ya yeni bir mülteci dalgası gelmeye başladı. CIA bunlar arasından istediklerini seçiyordu. «Güvenilir» mültecileri, vâni emir kulu olanları seçerek, oradaki CIA ajanları, bütün plânı tehlikeye düşürmekteydiler. Küba içinde Castro rejimine karşı halk desteğini sağlayacak adamlar, CIA'nın operasyonel nedenlerle tercih ettiği emir kulu kişilere nazaran berhalde daha bağımsız, daha prensip sahibi ve daha radikal kimselerdi. Amerika'daki itibarlı Küba liderliğinin otoriteye sahip olmadığı gitgide anlaşılmağa başladı. CIA'dan para ve talimat alan liderlik, haysiyet ve vakıfı yoksun. Hattâ olan bitenden dahi habersiz.

Guatemala kamplarında Kübalılar, gerilla yerine, istilâya karar vermesinin sevinci içindeydiler. Küba sahillerine yapılan büyük çapta bir çıkartma hareketinin, genel bir ayaklanmaya yol açacağına samimiyetle inanıyorlardı. CIA ve Amerikan subayları daha da iyimserdiler.

PLÂN KENNEDY'YE ANLATILIYOR!

Mesele bu safhadayken John Kennedy, çıkartma işini ilk defa olarak Kasım 1960'da CIA yetkilileri Allen Dulles ve Richard Bissell'den öğrendi. Başkanlığa seçildikten bir hafta kadar sonra yeni askerî görüş, yani gerilla yerine çıkartma plânı hakkında Dulles ona teferruatlı bir «briefing» yaptı. Kennedy dikkatle dinledi ve hazırlıklara devam edilmesini istedi. Dulles anlattı ki, Başkanın ilgisel plânı tasvip etmesi demek değildi. Bu safhada Kennedy, Castro rejimine karşı mül-

tecilerin hücumunu çeşitli ihtimallerden biri olarak düşünmekteydi. Kennedy o sırada bir ihtimal olarak düşünülen çıkartma plânının kendi gücünü ve gerçeğini yaratacağını görmiyordu.

Daha sonraki haftalarda, Kennedy'nin Başkanlık görevini resmen alması beklenirken, Hükümet yok gibi bir şeydi. Ne giden Hükümet, ne de yeni yönetim temel kararlar almaya istekli değildi. Washington'daki boşluk, CIA'nın bu işi yürüten ilgililerine serbestçe hareket etme imkânını verdi. Guatemala'daki Küba kuvvetleri, yeni CIA plânını uygulamak için hâlâ çok küçüktü. Bu sebeple adam toplama en önemli mesele haline gelmişti. Herhangi bir işaret taşımayan uçaklar, Miami'deki gözden uzak sanılan Ona-Locha Hava Alanında mültecileri toplamakta ve onları bir kaç saat sonra Guatemala Eğitim Kampına bırakmaktaydı...

Washington'daki CIA plâncıları, çıkartma için olarak başlangıçta, Havana'nın 282 mil Güney Doğusunda olan Trinidad kasabası civarını seçmişlerdi. Trinidad, liman olma, savunulması mümkün bir sahil teşkil etme, Castro'nun esas ordusundan uzak bulun-

Başkan Kennedy, CIA Başkanı Allen Dulles ile Devlet içinde devlet!

İstilâcıları Castro'nun mültecileri karşılamakta.

ma ve sığınmaya elverişli Escambray dağlarına yakınlık gibi avantajlara sahipti.

Kennedy'nin Başkanlık görevini devralmasından iki gün önce, 22 Ocak'ta, Allen Dulles ve Genelkurmay Başkanı Lyman Lemnitzer, plânı yeni yönetimin ön plândaki kişileri ne anlattılar. Bunlar arasında Dean Rusk, Robert McNamara ve Robert Kennedy vardı. Altı gün sonra Başkan Kennedy, plân üzerinde ilk Beyaz Saray toplantısını yaptı. Kennedy dikkatli ve ihtiyatlıydı: CIA hazırlıklarına devam etmeliydi. Fakat plânla, eskisi gibi, Amerikanın açık bir müdahaleci olmayacağı ihtimaline göre yapılmalıydı.

KUMANDANLARIN CELİSİK RAPORU!

Kuvvet Komutanları, CIA'nın Trinidad Plânını bir hafta inceledikten sonra, askerî bakımdan plânın ilk safhada başarılı olacağı sonucuna vardılar. Bununla beraber, Kumandanların raporu, müphem ve garip bir vesikaydı. Bir yerde nihai başarının, Adadaki önemli bir ayaklanmaya, ya da büyük çapta dış desteğe bağlı olacağı söylenmekteydi. Sonra zafer için gerekli sayılan bu alternatif şartlar unutulmuş mevcut plân zamanında uygulanırsa, nihai başarı şansının kuvvetli olduğuna belirtilmekteydi. Plân, bu ya da öteki şart yerine getirilirse yürüyecek hükümle her durumda plân yürüyecek hükümle arasında bir mantık boşluğu vardı.

CIA DERHAL İSTILA DİYOR!

Olaylar hızlanmaktaydı. CIA'ya göre, Castro, Çekoslovakya'da yetiştirilmiş Kübalı pilotlarla birlikte Sovyetler Birliğinden jet uçakları almak üzereydi. 1 Haziran'dan sonra Castro'ya devirmek için Amerikan Hava ve Deniz Kuvvetlerinin müdahalesi gerekecekti. Bu sebeple Mart ortasından itibaren Kennedy, ya hemen harekete girişmek ya da

teşebbüsten tamamen vazgeçmek durumuyla karşı karşıya bırakılmaktaydı.

11 Mart'ta Başkan Kennedy ile kabine odasında bir toplantıya çağırıldım. Masa etrafında önemli kişiler toplanmıştı. Dışişleri Bakanı, Savunma Bakanı, CIA Direktörü, muhtemelen üniformaları içinde madalyalarını takmış Kuvvet Komutanları, Amerika Kıt'ası Devletleri için Dışişleri Bakanı Yardımcısı (Thomas C. Mann), Güney Amerika Özel Kuvvet Başkanı (Adolf Berle Jr.) ve gerekli yardımcılar oradaydı. Masanın en uzak köşesinde bir iskemleye oturdum ve sessizce dinlemeye başladım.

Çıkartma lehinde başlıca delilleri sıralama işi CIA'dan Allen Dulles ile Richard M. Bissell Jr.'a düştü. Bissell, Sovyetler Birliği üzerinde U-2 casus uçakları uçurma plânını hazırlayan ve bunun mücadelesini yapan kişi. U-2 işi, 1960 yılında, uçaklardan birinin düşürülmesiyle doğan sıkıntılara rağmen İkinci Dünya Savaşından sonra görülen en büyük istihbarat darbesi sayılabildi. Bissell, Küba Plânını da, U-2 işi gibi hararetli savunmaktaydı.

Dulles ve Bissell, uzun süredir üzerinde çalıştıkları ve CIA'nın büyük gizli çıkarları olan bir profesinin mez'yetleri hakkında süpheci yeni hükümeti ikna için avantajlı bir runda değildiler. Bu yüzden plânın analizi değil, avukatı kesildiler. Çıkartma fikri kabul şartıyla, plânda yapılan her türlü değişikliği kabul ettiler. Belki de binlerce imzalı makla beraber. «Hareket hele bir başlasın hareketin başarısızlığına müsaade edilmez diye düşünmekteydiler.

İSTİLA YAPILSIN, AMA ÇAKTIRMADAN!

İnanıyorum ki, çıkartma plânını ayakta tutma kararı, kısmen plândan vazgeçmeyen güçlüklerinden ileri gelmekteydi. Küba emniyetli başarı bir şekilde dağıtılsa bile, üleri havalı kırıklık ve öfkeyle dolu olarak bütün Güney Amerika ülkelerine yayılacaklardı. Bunlar nerede olduklarını, ne yaptıklarını söyleyecekler ve Amerika'nın nasıl korkutulan olarak yapılan hazırlık, böylece bir gerilla haline gelmekteydi. Küba tümenini, ihtimallerden biri diye kuran CIA, şimdi onun Küba'ya karşı kullanılmasını bir zorunluk olarak göstermekteydi. İleri sürülen deliller zayıf sayılmazdı. Bu deliller karşısında Kennedy kabul etti ki, eninde sonunda en az çoğunlukla, Kübalıların gitmek için yası tuttukları yere gitmelerine razı göstermekteydi.

Bissell, yeniden Trinidad Plânını savunarak, Kennedy, plânı «çok göze çarpanca» buldu. İkinci Dünya Savaşında yapılan benzer büyük bir istilâ hareketi istemekteydi. Ticaharın gece yapılacak sessiz bir çıkartma taraftardı. Plânların, Amerikanın askerî müdahalesi olmayacağı varsayımına göre hazırlanması hususunda ısrarlıydı. Masada onlardan kimse bu şarta itiraz etmedi...

Daha sonra ki, üç gün içinde CIA plânları, alternatif çıkartma yerlerini tesbit ettiler. Bu yerler arasında en uygunu Trinidad'ın 100 mil Batısında bulunan Zapata bölgesindeki Domuzlar Körfezi (Cochinlos Bayı) idi. 14 Mart'ta bu tavsiyeleri inceleyen Kuvvet Komutanları, öngörülen üç yerden en uygununun Zapata olduğunda anlaşılır, fakat ısrarsız bir tonla hâlâ Trinidad'ı tercih ettilerini belirtmeyince de unutulmadılar. 15 Mart tekrar toplantısında Bissell, Zapata Plânını açıkladı.

Daha sonra ki, üç gün içinde CIA plânları, alternatif çıkartma yerlerini tesbit ettiler. Bu yerler arasında en uygunu Trinidad'ın 100 mil Batısında bulunan Zapata bölgesindeki Domuzlar Körfezi (Cochinlos Bayı) idi. 14 Mart'ta bu tavsiyeleri inceleyen Kuvvet Komutanları, öngörülen üç yerden en uygununun Zapata olduğunda anlaşılır, fakat ısrarsız bir tonla hâlâ Trinidad'ı tercih ettilerini belirtmeyince de unutulmadılar. 15 Mart tekrar toplantısında Bissell, Zapata Plânını açıkladı.

SOVYETLER BİRLİĞİ GEZİSİ

Odesa - Moskova - Bakü - Taşkent - Semerkant

2

Melih Cevdet Anday

Moskova :

Moskova'nın bende bıraktığı ilk izlenim, büyüklüğü ve sakinliği oldu. Sessizliği büyüklüğünden, büyüklüğü sessizliğinden geliyordu sanki. Gecele-
rin ayaklarınızın sesini duyarak caddelerde yürürken, bu şehirde yedi milyon insanın oturduğuna inanmak gelmez içinizden. Ama bunun nedenlerini anlamak da güç değildir. Gündüzleri kalabalık olan üstü değil, altıdır Moskova'nın. Metro, örümcek ağı gibi sarmıştır onu, büyük çoğunluğun kullandığı taşıt aracı metrodur. Her istasyondan dakikada bir tren geçer. İşçiler işlerine çoğun metre ile gelip giderler.

Bundan başka, tiyatrolar, sinemalar erken başlar, erken biter. Bes, bes buçukta girersiniz, bilemediniz dokuz buçukta çıkarsınız. Ertesi gün çahşacak olan Moskova'lılar, yemeklerini yer yer erken erken yatacaklardır. Törenler, şölenler de öyle erken saatlerde düzenlenir. Gerçi Moskova'ya gören herkesin söylediği gibi, gecelemin sokaklar bütünü boşalmıştır; ama bütün şehrin avırcasız uykuya daldığı anlamına gelmez bu. Büyük otellerin salonları, geç vakitlere kadar açık, kalabalık, canlıdır. İnsanlar oturdukları şehirler arasında benzerlikler kurmak doğru olursa, denecek şudur ki, Moskova'lı Moskova gibi sakin, şehri gibi huzur verir o da. Yüksek sesle konuşmaz, ateşli ateşli tartışmaz, naziktir, düşüncelidir, giderek dalgındır bile. Bu yüzden olacak, Baba-vefe ikide bir :

— Düşüncelisiniz bugün, diyordum.

O da şaşarak :

— Hayır, diyordu.

Türkçevi bir İstanbul efendisi gibi konuşan Aleksandrof, hep bir şev hatırlıymış gibi dalar giderdi bizim işlerimiz için sessiz sessiz öteye beribe telefon ederken, hartalarına dalmış bir kurmay subay gibi çevresini unuttu, dikkatli ve telâşsız. İstanbul'dan tanıdığım güler yüzlü Bay Ivan'ın nesesi de sanırım gürlütlü kahkahaya dezin var mamıştır. Diverceğim, Karamazovlara benzer kimsevi görmedim orda. Dasteievski'nin Rusları vanış anlatmış olduğu biçiminde bir eleştiri olarak sövlemiyorum bunu, aklımın ucundan geçmez öyle sev Dasteievski'nin ereği baskıydı.

Moskova'da belirleyici görünüş kulelerdir. Eski kiliselerin renkli şekerlere benzeyen kubbeleri arasından, yeni Moskova'nın gökdelenleri yükselir. Stalin'in gününde yapılmış olan vedi büyük yapı. Üniversite, Otel, Bakanlık (Dış İşleri Bakanlığı) ve konut olarak kullanılıyor bunlar. Ben bu yapıların ustularından hoşlanmadım. Belki de Moskova ile uygunluk aranarak yapılmış olacaklar. Bunlarda sezilen başlıca amaç büyüklüktür, görkemdir, göz doldurmadır. Onlarda olsun, öteki büyük blok apartmanlarda olsun, bir biteviyelik ağır basıyor. Gerçi bu biteviyelikten kurtulmuş bir iki yapı görmedim değil, ama onlar arada kaynavip gitmişler. Bunlardan birini Corbusier yapmış, otuz beş villarında sanırım, aklım da vanış kalmadı ise. Hosa gitmemiş olacak ki, unutulmuş bir vanda. Yeni Moskova, eski Moskova'yı ortadan kaldıramamıştır, onun yanında, arasında kurulmuştur; öyle ki büyük yeni yapıların arasında, en işlek alanlarda, bir katlı, küçük, ahşap, yapılar da görü-

yorsunuz arada bir. Sözelgesi eski Moskova'nın aristokratlar mahallesi duruyor. Bu mahalledeki evler genel olarak bir, en çok iki katlıdır. Şimdi Moskova Yazarlar Birliğinin oturduğu yer olan, Kont Rostov'un konağı da bunlardan biri. «Savaş ve Barış»ın ünlü kahramanlarından Nataşa'nın babasıdır. Kont Rostov, Tolstoy'un dostu imiş, ünlü romancı bu evde de çalışmış, bahçenin orta yerinde heykeli var. Yapı, bir dik-dörtkenin üç kolu biçiminde, tam karşınıza gelen orta bölüm, iki katlı gibi görünüyor, gerçekte ise yemek salonunun tavanının yüksekliğindedir bu. Bu salondan bakılıncaya arkaya, sağa, sola ayrılan koridorlar üzerinde odalar var. Tolstoy'un Yasnaya Polyana'daki evinde bu basitliği ve sadeliği daha yakından gördük. Sırası geldiğinde anlatacağım. Dahası, Moskova'da Napolyon'un gördüğü yapılar bile var. Demek eski ve yeni Moskova iç içe.

Dönceğim gün, vanımdaki bir iki Moskova'lyaya :

— Moskova'ya öğrenmeden gidiyorum...

dedim de güldüler :

— Biz de öğrenemedik daha, dediler.

Benimkisi boş söz, sanki İstanbul'u tanıyor muyum gereğince. Moskova'nın kurucusu, XII. yüzyılın ortalarında tahta bir kale yaptırmış olan Yuri Dolgoruki'dir, şimdi Gorki caddesinin orada at üstünde heykeli var. Onun yaptığı kale, XIV. yüzyılda tuğlaya çevrilmiş, Moskova prenslerinin sarayı olan Kremlin'in duvarları XV yüzyılın son-

Lenin'in ölüsünü işçilerin Gorkly'den Moskova'ya nasıl taşıdıklarını gösteren anıt.

larına doğru yapılmış. Kremlin ve Kızıl meydandaki ünlü Korkunç Ivan kişisesi, şehre kişiliğini, tarihsel havasını veren ve onu çevresinde toplayan başlıca yapılarıdır. Fotoğraflardan, afislerden bildiğim Korkunç Ivan kilisesinin mimarisinden gerçekten ilginç, tuhaf bir çekiciliği var. Bir gece yemekten sonra yürümüşük Kızıl Meydan'a doğru. Ne kalabalıktı. Kitara çalan, türkü söyleyen gençler gördük. Lenin'in mezarının çevresi mahşer gibiydi, geçit resimleri için yapılmış sıralarda Moskova'lılar oturmuşlar, serileniyor, dinleniyorlardı. Ayıkkı bir gece sandım ben, oysa Moskova geceleri hep böyle aydınlıktır. «Leningrad'a giderseniz, orada hiç gece olmaz handiyse, sokakta gazete okunabilir» dediler. Kuzey gecesi aydınlıktır. «Beyaz Geceler» adı burdan geliyor.. Sonra Korkunç Ivan kilisesinin vanından Moskova nehri kıyısındaki ağaçlık caddeye indik. Ağaçların altındaki sıralarda sevişen çiftler oturmuşlardı.

Bir Pazar günü da kanalda vapur gezintisi yaptık. Rusya'da hemen bütün nehirler kanallarla bağlanmıştır birbirlerine. Baltık denizindeki bir gemi bu kanallardan geçerek Karadeniz'e kadar gelebilir.

— Ya kışın? Donmaz mı kanallar?

— Hepsini donar.

— Kışın gemiler geçemez öyleyse...

— Buzkıran gemilerimiz var ya..

Moskova'nın bir parçasını çepoçevre saran kanalın genişliği, kimi yerde, Boğaz'ın en dar yerine kadar oluyordu. Bu kanalda uçan vapurlar işliyor, bunlara Raket diyorlar. Raketler, kanalda ge-

zinti için kullanılan vapurlardandır, iskeleden kalktıktan bir az sonra hızlanıyor, hızlanınca kanalların üstünde yükseliyor, su ile arası açılıyor ve suyun karşı koması kalmadığı için de hızı bütünü artırıyor. Biz vakit kaybetmemek için, beklemedik Roketi, öteki vapurlardan birine bindik böylece roketlerin gelişini, gidişini karşıdan gördük. Iskele hınca hınçtı. Pazar tatillerini kanal boyunda geçirmek isteyen Moskova'lılar dolup dolup boşalıyorlardı. Sıra beklerken, bizim Türkçe konuştuğumuzu duyun kim olduğumuzu merak eden bir Moskova'lı, mihmandarımızdan bilgi aldı, sonra :

— Dostuz biz Türklerle, dedi. İvi eğlenceler dilerim Moskova'da.

İki saat kadar güttik kanalda. O Pazar günü hiç unutmuyacağım. Kanalın koruluk olan iki kıyası insan dolu. Her ağacın altında kadınlar, erkekler, çocuklar.. Sonra yitizler, bahk tutanlar, güneşlenenler.. Vapurun içi gibi, kanalın kıyıları da neşe içinde. Vapurdan kıyıya, kıyıdan vapura el sallayanlar.. Yolcuların çoğu gençlerdi; güzel, renkli kıyılar gördüm, dans eder gibi kıvrım kıvrımdılar! küçük çocuğunu yürütme-ye çalışan neşeli bir baba gördüm zivertede; üşümesin diye kocasının arkasına kendi birkasını atan orta yaşlı bir kadın gördüm; pencereleri sık sık kapalı, perdeleri örtülmüş kamaraların önünden geçtim. Sonra vapurun restoranına gittik, şaraph bir akşam yemeği vedik. Yanımızdaki masada, iki eli de olmayan yaşlıca bir kadın, çok güzel kıyılı ile yemek yiyordu.. Nasıl yiyordu, bakamadığım için anlamadım.

Baska bir gün de Moskova mezarlığına. Nazım'ın mezarına gittik. Burası tanınmış kimseler mezarlığı idi ve iki bölümü vardı. Eski bölümde Cehof'un, Gosof'un mezarlarını gördük. Burası loş-vedt, sık ağaçlık olduğu için. Hemen bütün mezarların önünde, ölenlerin yakınları oturmuşlardı. Gosof'un mezarını bize onlardan biri, bir kadın gösterdi.

Mezarlığın yeni bölümü ise, ağaçlar daha yeni olduğu için, aydınlıktı. Mezarların üstünde heykeller, büstler, resimler.. Kiminde bir bilgin, kiminde bir asker, kiminde bir sanatçı yatıyor. Kimi çok genç yaşta ölmüş, resminden belli oluyor. Hepsini de Sovyet Rusya'nın tanınmış kişileri. Nazım'ın mezarına başında, rastlanmaya bakın, onun kabartmasını yapacak olan sanatçı ile karşılaştık. Bize proje üzerinde bilgi verdi yapacağı işten. Daha yeni olan bu mezarlar, birer küçük çiçek tarhı gibiydiler. Hepsinin önünde, ölenin yakınının oturacağı alçak bir sıra vardı. Diverim bir kadın, kocasının mezarına gelmiş, su veriyor mezarın üstündeki çiçeklere, gereksiz otları topluyor. Öyle kederli bir yer değil, daha çok bir parka ben zettim ben orayı.

Mezarlıktan çıktık, o günlerde Moskova'da bulunan Azerbaycanlı ozan Resul Rıza'ya akşam yemeğine davetliyiz, metro istasyonuna vullandık. Bu strada boşalan metrodan büyük bir kalabalık çıktı karşımıza. Bunlar kadınlı erkekli işçilerdi. Öğrendik ki orada bir stadymoda bir buz revüsü görmeye gidiyorlardı. Üstleri başları tertemizdi, kimi sandviçini yiyordu. On dokuzun-

Moskova metrosundan iki görünüşü

KU-KLUX-KLAN'IN ŞEFİ KONUŞUYOR

Ku-Klux-Klan'ın şefi Robert Shelton ile yapılan bir mülakat, çıplak resimleri ile ün yapan Playboy dergisinde yayımlandı. Shelton, Playboy dergisine, bir zenci «pin-up»ün fotoğrafını yayınlamasından duyduğu kızgınlığı belirtmeyi unutmamıştır.

Soru — Ku-Klux-Klan'ın amaçları nelerdir?

R. Shelton — Bu büyük ülkeyi melezlemekten kurtarmak istiyoruz. Zenciler kabul etmek zorundadırlar ki eğer beyazların ülkesinde yaşıyorlarsa, bu beyaz ırkın lütfü sayesinde.

Soru — Ama 20 milyon Amerikalı zenci aksi fikirdedir.

R.S. — Bu sebeptedir ki Ku-Klux-Klan kurulmuştur. Beyazların, memleketin kontrolünü başka bir ırka bırakması beklenemez. Halbuki Beyaz, «Medeni Haklar Kanunu» yüzünden istikrarlılığını yitirmeye yolundadır. Bu pis ve aşağılık kanun ortadığı karıştırmak için çıkarılmıştır.

Soru — Aynı hakları siyahılara verince, beyazlar neden sahip oldukları hakları kaybedeceklerdir?

R.S. — Yahudiler, katolikler ve

öteki dinlerin mensupları haklara sahiptir. Bu onlara, bu ülkede yaşayan bir başka ırkın inancını yok etmek hakkını vermez. Bizim inancımıza, istemediğimiz bir seviye katmayınız.

(Shelton sık sık Ku-Klux-Klan'ın her türlü şiddet hareketine karşı olduğunu söyledi ve Klan'a atfedilen cinayetleri, bombalı hücumları, yangınları inkâr etti. Halbuki bu işlerden sanık olanların savunmasını, Klan'ın ücretini ödediği avukatlar yapmaktadır.)

Medeni Haklar Kanunu taraftarları, Sebma yürüyüşünü yapanlar, Robert Shelton'un gözünde «stenis ayakkaşılı beantik'ler» ve «cinsî sapıklar»dır.

Onun için F.D.Roosevelt bir komünist ajanıdır. L.B.Johnson, âşikâr şekilde, milletlerarası ko-

münist komplonun içindedir. Böylece o da Amerikan geleneğini sürdürmektedir. «Çünkü, dedi Shelton, Rusya'da Çara karşı girişilen ihtilâli, ekonomik durum yaratmamıştır. Parayı ve bir sürü adamı New York sağlamıştır. Özellikle Wall Street'in Kuftin ve Loeb banker grubu, İsviçre, İngiltere ve her yerdeki dallarıyla birlikte, komünist komplonun hazinedarı ve beyin olmuştur.»

Soru — Yani demek istiyorsunuz ki dünya komünizminin gizli genel karargâhı New York'tadır ve Kossigin, Brejnev, Mao emriletilmiş, Kuftin, Loeb ve Sürekâs'ın yönettiği milletlerarası bir banker gruptan alır?

R.S. — Evet, tamamen öyle.

(Kızılıların yeraltı faaliyetlerinden niç biri Robert Shelton'un dikkatinden kaçmamaktadır. A. merikâbları dış çürümesinden kurtarmak bahanesiyle içtikleri suya florid kattırmaktadırlar. Shelton'a göre bu, komünist-yahudi enternasyonalinin Amerika'lıları yavaş yavaş zehirlemek için buldukları bir usuldür.)

Soru — İrk ayrımcılarının, zencilerin cinsî bakımdan beyazlardan daha sapık oldukları görüşünü paylaşıyor musunuz? Aşkta siyahların beyazlardan üstün olduğu düşüncesinde misiniz?

R.S. — Evet.

Soru — Bu bilginiz ilk elden mi?

R.S. — Eibette hayır. Fakat o-

kuduğum bilimsel yazılar bunu kesinlikle ispatlamaktadır.

Soru — Hangi yazılar?

R.S. — Şimdi isimlerini hatırlayamıyorum.

Soru — Okullarda, lokantalarda, yazma havuzlarında yavaş yavaş gelişen kaynaşma hareketini nasıl önleyeceğinizi düşünüyorsunuz?

R.S. — Kuzeylileri taklit edeceğiz. Fiilî bir ayrımı gerçekleştireceğiz. Zenciler asla tâviz veremeyeceğimizi anlayınca, muhtemelen barışçı bir ayrıma yanaşacaklardır. Böylece her ırk, kendine ait kilisesi, okulları, genç yerleri olan bölgelerde toplanacaktır.

Soru — Ama Güneyde ırkların kaynaşması hareketi güçlenmektedir. Hükümet bu konuda azimlidir. Sanırım ki siz, ocularınızı, gerçeklerin yerine geçiriyorsunuz. Güneylilerin çoğunun, kaynaşmanın kaçınılmazlığını anladığı görülüyor. Klan'ın bunu sonuna kadar önleyebileceği inancında mısınız?

R.S. — Hiç şüphe yok. Klan hâlen, bu geniş harekete karşı durabilir. Fakat tekerlek dönecek ve hareket geriyecektir. Bir gün evvelce olduğundan daha fazla ırk ayrımını gerçekleştirmiş daha güçlü bir topluma erişeceğiz.

VIETNAM

Milyonerler harpten memnun

Başkan Johnson savunma bütçesinin 1 milyar 700 milyon dolar arttırılmasını istedi. Daha önce de Vietnam harbi için 700 milyon dolar ek ödenek almıştı. Böylece Savunma Bütçesi 50 mil-

yar doları aşmaktadır. Yani bütçenin yarısı askerî giderlere gitmektedir. Devletin sosyal harcamaları ise son artışlara rağmen, giderlerinin ancak beste birine ulaşmaktadır.

Savunma giderlerindeki 2.7 milyar artış, ekonomik kamçılanması, beklenen iktisadî yavaşlama önlenmiştir. Amerikan kapitalizmi her ekonomik sevesinde, darının luktan kurtulmuştur. 50 milyarlık savunma bütçesinden ödenen milyarlık silah siparişleri sayesinde «tatlı kârlar» sağlanan tekelin tarhlin kavdetildiği bu en pis harften memnundurlar. (Statik harbin bu «fazilet» inl ekilmadan açıklanan resmî kârlar, is adamları ve vazalar vardır. Ama vine de bu nis harbin utançını tasvan Amerikalıların savını öf-tikçe artmaktadır. Amerikan finl. versite'leri öfretin üveleri Vietnam için bir barış planı ortaya koyma hazırlıkları içindedirler. Ann Arbor şehrinde 14-18 Eylül tarihleri arasında milletlerarası bir konferans toplanmasını istemledir. Ann Arbor Mart ayında Vietnam hakkındaki gece dersleri ve tartışmalarını başlatan şehir oldu. Bu için serilmiştir.)

Barış planı bir kısmı yabancın olan 20 kadar profesör tarafından hazırlanacaktır.

Barış planı Kanada üniversite-lerinin terfinedikleri 8-10 Ekim tarihlerinde yapılacak Toronto Konferansı için temel bir vesika olacaktır. Bu konferansa Çin Halk Cumhuriyeti ve Vietnam Millî Kurtuluş Hareketleri temsilcileri katılmaktadır. Ne var ki «utançları» henüz azınlıktadır. «Tatlı kârlar» pesindeki tekel-ler halkı henüz uyutabilmekte-dirler.

Barış planı Kanada üniversite-lerinin terfinedikleri 8-10 Ekim tarihlerinde yapılacak Toronto Konferansı için temel bir vesika olacaktır. Bu konferansa Çin Halk Cumhuriyeti ve Vietnam Millî Kurtuluş Hareketleri temsilcileri katılmaktadır. Ne var ki «utançları» henüz azınlıktadır. «Tatlı kârlar» pesindeki tekel-ler halkı henüz uyutabilmekte-dirler.

Saygon'da binlerce ana - baba kızlarını Amerikalılara metres vermeden savaşın sona ermesi için dua ediyorlar...

Son zamanlarda, Saygon'da yaşayan yerli halk, ya da kuzeyden kaçıp gelmiş Güney Vietnamlıları en çok mesgul eden konular, kızlarını metres olarak verebilecekleri bir Amerika'lı subay, asubay veya asker bulmak, sonra, bu memleketten kaçmalarını kolaylaştıracak para biriktirmektir.

Bu konuyu araştıran «New York Times» in muhabiri Jack Langguth, geçenlerde yayınladığı bir yazıda, misal olarak, Phan Dinh Thinh'in durumunu, çoğunluk Saygon'luların düşüncülerini belirtmek üzere, ele almıştır. Muhabir, 10, 16, 18 yaşında üç kızı ve dört de oğlu bulunan Thinh ailesi hakkında şunları yazıyor: «Phan Dinh Thinh'in 18 yaşındaki kızı bir Amerikalı askerle metresi olmuştur. Thinh, küçük bir dükkân sahibidir ve bu konuyu kendi kendine mütalea ettikten sonra «Eibette olmalıdır» şeklinde kararını vermiş dediği de olmuştur.

Mekong deltasından Saygon'a kaçıp gelen Thinh ailesinin iki kızı yani 18 yaşındaki ile 16 yaşındaki kızları, artık evlenme çağına gelmiştir. Eğer eski köylerin, yaşamış olsalardı, kolaylıkla kendilerine koca bulabileceklerdi. Ama Saygon'da münasip bir eş bulmak, hemen hemen imkânsız bir şeydir. Böylece, Thinh'lerin anneleri de, kızlarını Amerika'lılara hizmet etmek, onları eğlendirmek için, bir bara hostes olarak vertesmelerine razı olmuştur.

Thinh'e en çok cesâret veren, yaşadıkları mahallede oturan bir şoförün kızı olmuştur. Kız, Amerikalılarla düşüp kalkmaya başladıktan sonra, giyim, kusamı tamamıyla değişmiş, şoförün ailesine her türlü gıda maddeleri, giyecekler ve para akmağa başlamıştır.

Şimdi, 18 yaşındaki büyük kız sayesinde Thinh ailesi de aynı bolluğa kavuşmak yolundadır.

Baba Thinh ise, kendi kendine, şunları söylüyor:

«Savaş, belki de birkaç yıl sonra bitecek, hiç değilse 10 yaşındaki kızımı, Amerikalılara hizmet etmekten, hosteslik, metreslik yapmaktan kurtulacak...»

Ama, Thinh ailesinin en büyük derdi, kızlardan çok, erkek çocuklarıdır. Şimdi, çocukların tahsil için bir hayli para yatırmak gerekiyor. Evvelce, üç erkek, Fransız okullarında okuyorlardı. Fakat, Fransız okullarına ödenen paralar Vietnam okullarına nisbetle 6 misli daha pahalıdır. Halbuki baba Thinh, geçen yıl, gerektiği zaman Vietnam'dan kaçabilmek için 500 dolar biriktirip bir köşeye saklamıştı. Bu parayı da feda edemedi. Dolayısıyla, çocukların parasını ödeyemedi. Erkek çocuklar böylece Vietnam okullarına devam etmek zorunda kaldılar. Ama, bu sefer de imtihanlarında muvaffak olmadılar. Hele en büyük oğullarının durumu henstinden daha fecî. O da üniversitede İdî. Matematik imtihanını veremedi. Şimdi mecburi olarak askere gidecek.

Ve, böylece, Thinh ailesi, ne yapacağını bilmez vaziyette tahtın yüzüne gülmeyi bekliyerek yaşıyor.

— YENİ GAZETE —

GENE DEV ÇEKİLİS

7 MİLYON

60 Apartman Dairesi - 5 adet 100.000 lira - 10 adet 50.000 lira - 50 adet 10.000 lira - 100 adet 5.000 lira - 500 adet 1.000 lira - ayrıca 15 000 adet 100 lira.

TÜRKİYE BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyetidir

